

NOTAT: Om socialøkonomi i Roskilde Kommune

5. november 2014

1. Sammenfatning

Roskilde Byråd har i budget 2014 besluttet, at kommunen skal udarbejde en socialøkonomisk strategi. Nærværende notat giver en introduktion til det socialøkonomiske felt og dets juridiske og økonomiske implikationer. Socialt iværksætteri er højt på dagsordenen i forhold til nytænkning og udvikling af sociale velfærdsløsninger. Nationalt og internationalt har udviklingen ført til en opblomstring af nye sociale iværksættere og en række nye tiltag til støtte for området i form af forskning og uddannelse, netværk og rådgivning samt udarbejdelse af lokale, nationale og fælleseuropæiske strategier og initiativer til fremme af socialøkonomisk iværksætteri.

De socialøkonomiske virksomheder repræsenterer en særlig del af arbejdsmarkedet ved at kombinere kommerciel forretning med fremme af sociale, sundheds- eller miljømæssige formål. De har et særligt potentiale for at inkludere udsatte grupper på arbejdsmarkedet, og dermed bidrage til at flere får fodfæste på det ordinære arbejdsmarked og et mere værdigt liv. Derved bidrager socialøkonomiske virksomheder til at løse nogle af velfærdssamfundets udfordringer – mange mennesker på kanten af arbejdsmarkedet - miljømæssige udfordringer og et stigende pres på sundhedssektoren. Virksomhederne fungerer ofte som udviklingslaboratorier for velfærdssamfundet, der giver inspiration til løsning af velfærdssamfundets udfordringer.

Formålet med en socialøkonomisk strategi er at skabe bedre rammebetingelser og vækst i den socialøkonomiske sektor i Roskilde Kommune. Derved stimuleres jobskabelsen uden for det ordinære arbejdsmarked og som brobygning til dette. Ligeledes styrkes medborgerskab og sammenhængskraft i samspillet mellem den private og frivillige sektor, da socialøkonomiske virksomheder med deres tydelige sociale og bæredygtige profil har særligt gode forudsætninger for at engagere frivillige.

Udvikling af socialøkonomiske ideer og nye sociale løsninger kan opstå alle steder. Det er ikke en kommunal opgave at etablere virksomheder – heller ikke

Åbningstider

Mandag-onsdag	10-15
Torsdag	10-18
Fredag	10-13

Telefontider

Mandag-onsdag	08-15
Torsdag	10-18
Fredag	08-13

socialøkonomiske. Roskilde Kommune skal fungere som "*playmaker*" ved at sikre rammerne for socialøkonomiske virksomheder, stimulere mødet mellem ildsjæle, frivillige, erhvervsliv, lokalsamfund og borgere på kanten af arbejdsmarkedet og facilitere at aktørerne i kommunen bringes sammen og forhindringer for socialøkonomiske iværksættere ryddes af vejen.

Side2/8

Det er Byrådets vision, at det skal være nemt for socialøkonomiske iværksættere at etablere og drive virksomhed i Roskilde Kommune. Der er et højt niveau af jobskabelse og eksisterer mange jobmuligheder uden for det ordinære arbejdsmarked og som brobygning til dette. Roskilde Kommunes initiativer skal ske inden for tre indsatsfelter:

- Styrket rådgivning af socialøkonomiske virksomheder
- Samarbejde mellem Roskilde Kommune og socialøkonomiske virksomheder
- Finansiell støtte

2. Hvad er en socialøkonomisk virksomhed?

Socialøkonomiske virksomheder har fokus på at forbedre forholdene for en målgruppe eller sag indenfor et socialt, beskæftigelses-, sundheds-, miljømæssigt eller kulturelt sigte. Sagen kan fx være oplysning om økologi eller fremme af kunst og kultur. Det kan også være at forbedre forholdene for en målgruppe, for eksempel kompetenceudvikling, uddannelsestiltag, jobtræning og beskæftigelse til udsatte grupper som stofmisbrugere eller psykisk syge.

Definition af socialøkonomisk virksomhed

- Virksomheden har et socialt, beskæftigelses-, sundheds- miljømæssigt eller kulturelt sigte
- Virksomheden drives på markedsvilkår
- Virksomheden har et væsentligt element af erhvervsdrift ved salg af serviceydelser eller produkter
- Virksomheden reinvesterer sit overskud i egen eller andre socialøkonomiske virksomheder

En socialøkonomisk virksomhed er karakteriseret ved at den drives på markedsvilkår ved salg af ydelser eller produkter uden offentlige driftstilskud. Dens overordnede formål er almennyttigt og overskuddet anvendes til at fremme formålet eller reinvesteres i egen eller andre socialøkonomiske virksomheder. Dette muliggør inklusion af mennesker i medarbejderstaben, som har brug for særlige hensyn på grund af psykiske eller fysiske funktionsnedsættelser og som fx ansættes i fleks- eller skånejob. En kommune kan ikke drive en socialøkonomisk virksomhed, men kan fungere som samarbejdspartner for virksomheden, der typisk har et antal borgere i støttet beskæftigelse. Socialøkonomiske virksomheder kan antage enhver virksomhedsform, dvs. at de både findes som foreninger, erhvervsdrivende fonde, enkeltmandsvirksomheder, interessentselskaber og foreninger.

Jobskabelse og medborgerskab

Et øget antal socialøkonomiske virksomheder kan bidrage til jobskabelse gennem en udvidelse af arbejdsstyrken på arbejdsmarkedet. Med virksomhedernes særlige potentiale for at opkvalificere og inkludere udsatte personer igennem kompetenceudvikling, uddannelsestiltag, jobtræning, jobskabelse og beskæftigelse, sikres det at flere udsatte grupper får fodfæste på det ordinære arbejdsmarked og et mere værdigt liv. Herved mindskes omfanget af borgere på passiv forsørgelse og der skabes forløb og job til borgere, der enten slet ikke kan rummes på det ordinære arbejdsmarked, eller som har behov for brobygning til dette. Socialøkonomiske virksomheder kan dermed fungere som bindeleddet mellem borger, jobcenter og det ordinære arbejdsmarked. Virksomheder kan fx indgå som et vigtigt element i en tværgående rehabiliteringsplan, om at komme tilbage på det normale arbejdsmarked eller i uddannelse.

Socialøkonomiske virksomheder kan styrke medborgerskab og sammenhængskraft i samspillet mellem den private og frivillige sektor, da de med deres typiske klare sociale og bæredygtige profil har særligt gode forudsætninger for at engagere frivillige. Socialøkonomiske iværksættere har ofte innovative svar på velfærdssamfundets udfordringer, hvor det offentlige opgave fokus, det private organiseringsform og civilsamfundets sociale engagement kombineres. Dermed mobiliseres andre ressourcer end via det etablerede system.

Telehandelshuset:

Telehandelshuset er et eksempel på en socialøkonomisk virksomhed, der med succes kombinerer telemarketingsydelser med afklaring og uddannelse af mennesker med synshandicap. Telehandelshuset er etableret i 1995 og har i dag 20 mennesker ansat på ordinære vilkår. Virksomhedens mission er at levere Danmarks bedste telemarketingsydelser ved at uddanne og ansætte mennesker med syns- og andre handicap. Telehandelshuset opererer på markedsvilkår uden driftstilskud. I 2013 var omsætningen på 7,2 mio. kr. 40 procent af virksomhedens omsætning ligger i deres afdeling for afklaring og uddannelse og 60 procent i telemarketings-afdelingen. Efter endt uddannelse kommer 75 procent af de uddannede direkte i arbejde.

3. Anbefalinger fra Regeringens Udvalg for socialøkonomiske virksomheder

Regeringen nedsatte i februar 2013 et hurtigt arbejdende udvalg, til at undersøge barrierer for etablering og udvikling af socialøkonomiske virksomheder. Udvalget afleverede sin anbefalingsrapport i september 2013, hvori vurderes at det kræver en væsentlig indsats og en række centrale initiativer at udvikle den socialøkonomiske sektor i Danmark. Udvalget har i dets anbefalinger lagt vægt på følgende aspekter:

- *Øget kendskab:* Udvalget anbefaler, at der igangsættes initiativer, der kan udbrede kendskab til sektoren for at opbygge tillid til socialøkonomiske virksomheder og sikre et styrket samspil med potentielle kunder, investorer og samarbejdspartnere.
- *Styrket iværksætteri og kompetenceudvikling:* Det anbefales, at der sættes fokus på at inspirere til udvikling af nye socialøkonomiske virksomheder og forretningsmodeller, samt at der støttes op om kompetenceudvikling i eksisterende virksomheder.

- *Bedre finansieringsmuligheder:* Udvalget anbefaler, at der udvikles et socialt investeringsmarked, hvor risikovillig kapital stilles til rådighed for socialøkonomiske virksomheder.
- *Øget fokus på sociale hensyn i partnerskaber og indkøb:* Det anbefales, at der gøres en målrettet indsats for at øge fokus på sociale hensyn i partnerskaber og samhandel mellem socialøkonomiske virksomheder, offentlige og private kunder.
- *Ny lovgivning og administrativ praksis:* Det anbefales, at der introduceres en særlig registreringsmodel, der kan definere, legitimere og regulere sektoren.

Side4/8

Lov om registrerede socialøkonomiske virksomheder

På baggrund af anbefalingen fra Regeringens Udvalg for socialøkonomiske virksomheder, fremsatte ministeren for børn, ligestilling, integration og sociale forhold i februar 2014 "Forslag til lov om registrerede socialøkonomiske virksomheder". Registreringsmodellen skal bidrage til at definere, legitimere og regulere den socialøkonomiske sektor. Lovforslaget skal dermed muliggøre en målrettet fremtidig indsats, der gør det lettere og mere attraktivt at skabe, drive og udvide socialøkonomiske virksomheder i Danmark. Herunder at lette arbejdet i forhold til markedsføring og i kommunikationen med kunder, investorer og andre samarbejdspartnere.

4. Kommunale muligheder for at yde støtte til socialøkonomiske virksomheder

Sociale iværksættere har ofte svært ved at rejse vækstkapital, fordi de er for "sociale" til kommercielle investorer, men for "kommercielle" til donorer. Samtidig har de typisk masser af socialfaglig ekspertise, men mindre erfaring med at drive forretning. I de senere år har en række nationale tiltag sikret risikovillig kapital til at hjælpe socialøkonomiske virksomheder med at vokse, heriblandt *Den Sociale Kapitalfond* og *Det Sociale Vækstprogram*, men disse tilbud bliver kun et fåtal af virksomheder udvalgt til at deltage i.

Roskilde Kommune kan yde generel erhvervsservice med hjemmel i lov om erhvervsfremme. Dette består af information og vejledning om start, drift og udvikling af virksomhed samt virksomhedsoverdragelse. Kommunen kan således tilbyde socialøkonomiske virksomheder målrettet rådgivning og bistand, dog under forudsætning af, at det ikke må virke konkurrenceforvridende i forhold til den rådgivning og de andre aktiviteter, der tilbydes af private rådgivere og kursusudbydere.

Kommunen kan endvidere yde virksomhederne øremærket støtte til aktiviteter og projekter, der varetager et lovligt kommunalt formål, dvs. sociale/beskæftigelses-/miljø-/sundhedsaktiviteter. Støtten skal i givet fald øremærkes til udmøntningen af disse aktiviteter, idet en kommune ikke kan give økonomisk støtte til private virksomheders erhvervsaktiviteter.

Efter beskæftigelses- og sociallovgivningen har kommunen en række muligheder for at understøtte enkeltpersoners tilknytning til arbejdsmarkedet via fleksjob samt diverse andre jobtilskudsordninger. Dette må dog samlet set ikke give den enkelte virksomhed en urimelig konkurrencefordel i forhold til andre sammenlignelige virksomheder.

Således må hverken socialøkonomiske eller andre virksomheder have for mange ansat i job med løntilskud eller virksomhedspraktik. Rimelighedskravet i beskæftigelseslovgivningen fastslår, at der i virksomheder med op til 50 ansatte maksimalt kan være ansat 1 person med løntilskud eller i virksomhedspraktik for hver 5 ordinært ansatte.

Det bemærkes, at rimelighedskravet ikke gælder for borgere, der er i korte vejledende og opkvalificerende forløb eller borgere, der er i beskyttet beskæftigelse, idet det ikke kan antages, at personer i disse beskæftigelsesformer medvirker til at give virksomheden en særlig konkurrencefordel.

Overordnet set skal der i hvert tilfælde foretages et skøn, om hvorvidt en konkret virksomhed samlet set modtager kommunal støtte via beskæftigelses- og sociallovgivningen i et omfang, som virker konkurrenceforvridende i forhold til øvrige sammenlignelige aktører på markedet. I denne vurdering vægter hensynet til en hensigtsmæssig aktivering af svage og udsatte borgere meget.

Indkøb og udbud:

Kommunens mulighed for at tage sociale hensyn i indkøbsprocessen er begrænsede, hvis udbudsreglerne i udbudsdirektivet gælder for indkøbet og skal derfor altid juridisk afklares i hver enkelt sag. Det er som udgangspunkt ikke muligt at tage sociale hensyn ved kontrakter på indkøb af varer.

Det nye udbudsdirektiv, som skal være implementeret i Danmark primo 2016 vil til en vis grad forbedre offentlige myndigheders mulighed for at tage sociale hensyn i forbindelse med indkøb. Der gives fx mulighed for at reservere kontrakter til beskyttede værksteder og økonomiske aktører, når mindst 30 procent af de berørte arbejdstagere er handicappede eller lign., hvilket kommunen strategisk kan benytte til at fremme socialøkonomiske virksomheder.

Store socialøkonomiske virksomheder:

De socialøkonomiske virksomheder, it-virksomheden *Specialisterne*, der ansætter mennesker med autisme til softwaretjek og avanceret dataregistrering, og *Grøn Koncert*, der hvert år tjener millioner og flytter holdninger til mennesker med muskelsvind, fremhæves ofte som succesfulde eksempler. Disse virksomheder har nemlig formået at vækste, samtidig med at de har fastholdt deres forretningsorganisering som socialøkonomiske virksomhed.

En større anvendelse af funktionsudbud, hvor udbudsmaterialet beskriver behovet - men ikke løsningen - er en mulighed, som kan åbne op for, at socialøkonomiske virksomheder kan byde ind med innovative løsninger på kommunale udfordringer. Det

er også muligt at tilrettelægge udbudsprocessen, så det er nemmere for socialøkonomiske virksomheder at afgive tilbud ved opdeling i mindre kontrakter. Dette betyder imidlertid ikke, at de mindre kontrakter af den grund kan friholdes af udbudsreglerne, da det altid er værdien af de samlede kontrakter, der afgøre om udbudsreglerne skal gælde for indkøbet.

En del af kommunens almindelige indkøb bliver i dag udbudt i samarbejde med en række andre kommuner i et indkøbsfællesskab, Fællesudbud Sjælland (FUS). Hvis sociale hensyn skal medtages i disse udbud kræver det, at alle kommunerne i indkøbsfællesskabet har en fælles holdning hertil.

Endelig må det fra sag til sag vurderes, hvorvidt indkøb fra socialøkonomisk virksomheder i kommunen kan have en fordyrende indvirkning på prisen for den udbudte genstand.

5. Roskilde Kommune – det socialøkonomiske potentiale

Roskilde Kommune er et vækstcenter med en unik placering som bindeled mellem Hovedstadsregionen og Region Sjælland. Roskilde Kommune kan også blive centrum for socialøkonomiske virksomheder med en førende position blandt kommuner i Danmark. Der eksisterer på nuværende tidspunkt følgende socialøkonomiske virksomheder i Roskilde Kommune:

- Green Events
- INSP Mad
- Bevar
- Revacentret Bomi
- Dankbar
- Fair Trade butik Karibu

Roskilde vil med sine mange uddannelses- og forskningsinstitutioner, heriblandt to universiteter inkl. Center for Socialt Entreprenørskab, Danmarks førende udviklings- og vækstmiljø for grønne iværksættere, CAT Science Park og en kommende Risø Forskerpark, rumme gode muligheder for socialøkonomiske virksomhedsinitiativer, f. eks. indenfor miljøområdet.

Roskilde Kommune har et højt udviklet og meget aktivt foreningsliv og en lang tradition for at være laboratorium for nytænkning inden for kultur og events, ikke mindst i form af Roskilde Festivalen, der med sit fokus på frivillighed og non-profit støtte til humanitære, kulturelle og miljømæssige initiativer besidder en unik viden, der kan inspirere socialøkonomisk iværksætteri. Samtidig har kommunen fokus på kunst og kultur, særligt på musikområdet med udviklingen af den kreative bydel Musicon og etableringen af Danmarks Rockmuseum.

Der er ligeledes potentiale for aktiviteter indenfor for såvel det sociale område (fx integration, udsatte børn eller kriminalitetsforebyggelse), det sundhedsmæssige (fx støtte til grupper med fysiske og psykiske lidelser eller sundhedsoplysning) eller beskæftigelsesmæssige formål (fx kompetenceudvikling, uddannelsestiltag jobtræning, jobskabelse og beskæftigelse til udsatte grupper).

Erfaringer fra andre kommuner

Samarbejde med og køb af ydelser hos socialøkonomiske virksomheder finder i højere og højere grad sted i kommunerne, hvor det også bliver mere udbredt at udarbejde egentlige strategier for socialøkonomi eller at indskrive socialøkonomiske aspekter i kommunernes erhvervspolitikker.

Kolding Kommune var i 2009 den første kommune i landet, der valgte at lave en strategi for socialøkonomisk vækst. Visionen er, at Kolding skal være et centrum for socialøkonomiske virksomheder, og at der sikres optimale vækstbetingelser for denne type virksomheder ved at etablere en infrastruktur, der kan sikre innovation samt social og økonomisk bæredygtighed. Dette skal bl.a. opnås ved:

- Iværksætterrådgivning for socialøkonomiske iværksættere og virksomheder
- Etablering af et lokalt tværsektorielt socialøkonomisk netværk
- Etablering af mentorordning for socialøkonomiske virksomheder

Københavns Kommune vedtog i 2010 en strategi for socialøkonomiske virksomheder med henblik på at styrke rammerne for etablering og drift af socialøkonomiske virksomheder med følgende indsatsområder:

- Én-indgang til kommunen for socialøkonomiske iværksættere og virksomheder
- Samarbejde mellem vidensinstitutioner og Københavns Kommune om socialøkonomiske virksomheder
- Synliggørelse af den sociale værdi som socialøkonomiske virksomheder skaber
- Facilitering af socialøkonomiske pilotprojekter
- Øget information til socialøkonomiske virksomheder om Københavns Kommunes indkøb og udbud

Aarhus Kommune vedtog i 2012 en strategi- og handlingsplan, der fastslår at Aarhus skal bidrage aktivt og målrettet til at forbedre rammerne for etablering og udvikling af flere socialøkonomiske virksomheder, som et væsentligt bidrag til at løse kommunens udfordringer i forbindelse med beskæftigelse, udvikling af velfærdstilbud og vækst. Aarhus Kommune arbejder indenfor tre indsatsfelter (professionalisering af

rammevilkår, styrket samarbejde mellem det offentlige og det private, og anerkendelse og synlighed) med følgende indsatser:

Side 8/8

- Iværksætterrådgivning målrettet socialøkonomiske iværksættere og virksomheder
- Oprettelse af netværk for socialøkonomi
- Etablering af mentorkorps til støtte af socialøkonomiske virksomheder
- Styrket indsats for samarbejdet mellem jobcenter og socialøkonomiske virksomheder
- Oprettelse af iværksætterpris inden for socialøkonomi
- Sætte fokus på øget samarbejde og køb af ydelser hos socialøkonomiske virksomheder.